

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 258

Warszawa, 22 stycznia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Krzysztofa Cieciorę.

(-) Waldemar Andzel; (-) Dorota Arciszewska-Mielewczyk; (-) Barbara Bartuś; (-) Jacek Bogucki; (-) Joanna Borowiak; (-) Lidia Burzyńska; (-) Krzysztof Cieciora; (-) Elżbieta Duda; (-) Magdalena Filipek-Sobczak; (-) Andrzej Gawron; (-) Anna Gembicka; (-) Szymon Giżyński; (-) Małgorzata Gosiewska; (-) Paweł Jabłoński; (-) Maria Koc; (-) Leonard Krasulski; (-) Anna Krupka; (-) Andrzej Kryj; (-) Anna Kwiecień; (-) Ewa Leniart; (-) Krzysztof Lipiec; (-) Grzegorz Lorek; (-) Marzena Anna Machałek; (-) Ewa Malik; (-) Jerzy Materna; (-) Anna Milczanowska; (-) Jan Mosiński; (-) Michał Moskal; (-) Marcin Porzucek; (-) Marcin Przydacz; (-) Jarosław Sachajko; (-) Olga Ewa Semeniuk-Patkowska; (-) Agnieszka Anna Soin; (-) Krzysztof Szczucki; (-) Józefa Szczurek-Żelazko; (-) Paweł Szrot; (-) Robert Telus; (-) Ryszard Terlecki; (-) Jan Warzecha; (-) Patryk Wicher.

U S T A W A

z dnia ...

o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki¹⁾

Art. 1. Ustawa reguluje zasady i tryb:

- 1) przyznawania, wypłacania oraz sposób obliczania wysokości rekompensaty za szkody wyrządzone przez:
 - a) gęś gęgawę (*Anser anser*), gęś zbożową (*Anser fabalis*), gęś krótkodziobą (*Anser brachyrhynchus*), gęś białoczelną (*Anser albifrons*), gęś tundrową (*Anser serrirostris*), gęś małą (*Anser erythropus*), łabędzia niemego (*Cygnus olor*), łabędzia czarnodziobego (*Cygnus columbianus*), łabędzia krzykliwego (*Cygnus cygnus*), żurawia (*Grus grus*) w uprawach na gruntach ornych,
 - b) kormorana (*Phalacrocorax carbo*) na gruntach pod stawami rybnymi;
- 2) właściwość organów w sprawach, o których mowa w pkt 1.

Art. 2. Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1.

Art. 3. O przyznanie i wypłatę rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, może ubiegać się podmiot, który jest posiadaczem w rozumieniu art. 336 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610, 1615, 1890 i 1933) gruntów rolnych, w tym pod stawami rybnymi, na terenie których wystąpiły szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, i któremu te szkody zostały wyrządzone, zwany dalej „poszkodowanym”.

Art. 4. 1. Wniosek o przyznanie i wypłatę rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, poszkodowany składa do dyrektora oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, zwanego dalej „Krajowym Ośrodkiem”, właściwego ze względu na miejsce wystąpienia tych szkód.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, może zostać złożony w wojewódzkim ośrodku doradztwa rolniczego właściwym ze względu na miejsce wystąpienia szkody, w tym w jego oddziałach. W takim przypadku dyrektor wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych, ustawę z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego oraz ustawę z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa.

przekazuje ten wniosek właściwemu dyrektorowi oddziału terenowego Krajowego Ośrodka w terminie 3 dni od dnia jego złożenia.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się na formularzu udostępnionym na stronie internetowej Krajowego Ośrodka.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera co najmniej:

- 1) imię i nazwisko, adres albo nazwę, siedzibę i adres poszkodowanego, a także jego numer telefonu;
- 2) wskazanie miejsca oraz powierzchni wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1;
- 3) wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy – w przypadku szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a.
- 4) oświadczenie o posiadaniu gruntów rolnych, w tym pod stawami rybnymi, na terenie których wystąpiły szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1.

Art. 5. 1. W przypadku złożenia wniosku, o którym mowa w art. 4 ust. 1, za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka właściwy ze względu na miejsce wystąpienia tych szkód powołuje zespół do dokonania oględzin i potwierdzenia wystąpienia tych szkód.

2. Zespół, o którym mowa w ust. 1, składa się z:

- 1) jednego przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a;
- 2) jednego przedstawiciela izby rolniczej właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a;
- 3) poszkodowanego.

3. Podczas oględzin ustala się co najmniej:

- 1) wystąpienie szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a;
- 2) rodzaj uprawy, która została uszkodzona;
- 3) szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona;
- 4) szacunkowy rozmiar szkody w uprawie, która została uszkodzona.

4. Po dokonaniu oględzin zespół, o którym mowa w ust. 1, sporządza protokół, który zawiera:

- 1) imiona i nazwiska członków zespołu biorących udział w oględzinach;

- 2) potwierdzenie albo brak potwierdzenia wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a;
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas oględzin, o których mowa w ust. 3;
- 4) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania oględzin;
- 5) czytelne podpisy członków zespołu biorących udział w oględzinach.

5. Członkowie zespołu, o którym mowa w ust. 1, mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu, o którym mowa w ust. 4, wraz z ich uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach.

6. Protokół, o którym mowa w ust. 4, sporządza się na formularzu udostępnionym na stronie internetowej Krajowego Ośrodka w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, jeden dla poszkodowanego i jeden dla dyrektora oddziału terenowego Krajowego Ośrodka właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a.

7. Odmowę podpisania protokołu, o którym mowa w ust. 4, przez poszkodowanego odnotowuje się w tym protokole. Odmowa nie ma wpływu na potwierdzenie wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, i ustalenie wysokości rekompensaty za te szkody.

Art. 6. 1. Dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, ustala wysokość rekompensaty za te szkody w drodze decyzji.

2. Wysokość rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, ustala się jako iloczyn obszaru uprawy, która została uszkodzona, oszacowanego rozmiaru tych szkód wyrażonego procentowo oraz stawki rekompensaty za te szkody.

3. Wysokość rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. b, ustala się z uwzględnieniem miejsca występowania tych ptaków w okresie lęgowym i pozalęgowym oraz ich liczebności w tych okresach, powierzchni gruntów pod stawami rybnymi, na których wystąpiły te szkody, oraz stawki rekompensaty za te szkody.

4. Miejsca występowania ptaków, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. b, na gruntach pod stawami rybnymi w okresie lęgowym i pozalęgowym oraz ich liczebności w tych okresach, ustala się na podstawie danych i informacji zawartych w obwieszczeniu, o którym mowa w ust. 5.

5. Minister właściwy do spraw środowiska podaje do publicznej wiadomości, w terminie do dnia 1 maja każdego roku za rok poprzedni, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”:

- 1) współrzędne geograficzne środka każdej znanej kolonii lęgowej kormorana na terenie kraju, wraz z podaniem liczby par lęgowych w każdej z kolonii;
- 2) przynależność powiatu do jednej z dwóch grup regionów, na które został dokonany podział obszaru kraju, ze względu na szacunkową liczebność kormoranów w okresie pozalęgowym, gdzie:
 - a) grupa I obejmuje regiony obejmujące do 5% populacji pozalęgowej,
 - b) grupa II obejmuje regiony obejmujące co najmniej 5% populacji pozalęgowej.

6. Wysokość rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, jest uzależniona od zabezpieczania upraw na gruntach ornych oraz stawów rybnych przed wyrządzeniem tych szkód, jeżeli w przepisach wydanych na podstawie art. 7 minister właściwy do spraw rolnictwa, określając szczegółowy sposób ustalania wysokości rekompensaty, uzależnił wysokość tej rekompensaty od tego zabezpieczenia.

7. Poszkodowany, który odmówił podpisania protokołu, może:

- 1) w terminie 30 dni od dnia, w którym ta decyzja stała się ostateczna, złożyć odwołanie do Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, który ma obowiązek rozpatrzyć odwołanie w terminie 14 dni od dnia otrzymania odwołania;
- 2) w terminie 60 dni od dnia, w którym decyzja określona w pkt 1 stała się ostateczna, wnieść powództwo do sądu właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1.

Art. 7. 1. Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska i ministrem właściwym do spraw rybołówstwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe wymagania dotyczące wniosku o przyznanie i wypłatę rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, oraz termin jego złożenia,
- 2) szczegółowy tryb postępowania przy dokonywaniu oględzin i potwierdzeniu wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, w tym szczegółowy zakres oględzin oraz sposób i terminy ich dokonywania, a także szczegółowy zakres protokołu,
- 3) szczegółowy sposób ustalania wysokości rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, w tym wysokość stawki rekompensaty za te szkody,

4) sposób i termin wypłaty rekompensat za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1

– kierując się potrzebą zrekompensowania szkód wyrządzanych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, mając na względzie specyfikę poszczególnych upraw rolnych, przeciętnych dochodów z wybranych działalności prowadzenia produkcji roślinnej lub prowadzenia chowu lub hodowli ryb, jak również sposób żerowania ptaków wyrządzających szkody, ich liczebność, powierzchnię, na którą oddziałują oraz dbałość o finanse publiczne.

2. Wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska i ministrem właściwym do spraw rybołówstwa może różnicować stawki rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1, w zależności od okresu, w którym wystąpiły te szkody, mając na względzie przyrodnicze i środowiskowe okoliczności powstawania tych szkód.

Art. 8. W ustawie z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183) w art. 5 w ust. 1 w pkt 19 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 20 w brzmieniu:
„20) udział w dokonywaniu oględzin i potwierdzeniu wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia ... 2023 r. o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki (Dz. U.... poz. ...).”.

Art. 9. W ustawie z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1354 oraz 1762) w art. 4 w ust. 2 w pkt 13 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

„14) biorą udział w dokonywaniu oględzin i potwierdzeniu wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia ... 2023 r. o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki (Dz. U.... poz. ...).”.

Art. 10. W ustawie z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1308 oraz 1933) w art. 9 w ust. 2 w pkt 26 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 27 w brzmieniu:

„27) przyznawanie i wypłata rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia ...2023 r. o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki (Dz. U....poz. ...).”.

Art. 11. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Celem projektowanej ustawy jest umożliwienie wypłaty rekompensat ze środków budżetu państwa, za szkody wyrządzone przez ptaki roślinożerne tj.: łabędzie, gęsi lub żurawia w uprawach na gruntach ornych oraz kormorana na gruntach pod stawami rybnymi. Niniejszy projekt ustawy pozwoli na wypłatę rekompensat za szkody powodowane przez te grupy gatunków ptaków, które w największym stopniu dokonują szkód na gruntach ornych w zasiewach kukurydzy, zbóż ozimych i jarych, rzepaku i innych oraz w obsadzie stawów rybnych. O przyznanie i wypłatę tej rekompensaty będzie mógł ubiegać się podmiot, który jest posiadaczem gruntów rolnych, w tym pod stawami rybnymi, na terenie których wystąpiły szkody.

Ptaki żerując w uprawach rolnych wydziobują zasiane ziarno bądź wybierają młode rośliny po wschodach. Stado ptaków może liczyć nawet kilkaset osobników, w efekcie ich żerowania powstają szkody w wyniku, których m.in. stwierdzana jest potrzeba dokonania nowych zasiewów i ponoszenia po raz drugi nakładów na nasiona i związane z tym prace polowe. Problemem dotknięte są też gospodarstwa rybackie w związku z intensywnym wyżerowywaniem ryb przez kormorany. Żerowanie tych ptaków powoduje starty bezpośrednie w obsadach, brak przyrostów ze względu na powodowany stres, niekiedy potrzebę ponownego zarybiania (obsady stawów). Z tego względu, w celu zapewnienia skutecznej ochrony funkcjonowania gospodarstw rolnych i rybackich szczególnie dotkniętych szkodami powodowanymi przez ptaki, w niniejszym projekcie ustawy zaproponowano, aby wniosek o wypłatę rekompensaty składany był do dyrektora oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) właściwego ze względu na miejsce wystąpienia tych szkód. Mając na celu potrzebę uproszczenia poszkodowanemu procesu wnioskowania, umożliwiono złożenie wniosku również za pośrednictwem ośrodka doradztwa rolniczego, który przekaze wniosek do dyrektora oddziału terenowego KOWR.

W przypadku szkód wyrządzanych przez ptaki roślinożerne (łabędzie, gęsi lub żurawia) oględzin i potwierdzenia wystąpienia szkody dokonywał będzie odpowiedni zespół powołany przez dyrektora oddziału terenowego KOWR. Zespół będzie składał się z poszkodowanego oraz z jednego przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego i izby rolniczej. Dzięki ekspertom z zakresu rolnictwa możliwe będzie prawidłowe stwierdzenie, w którym stadium rozwojowym danego rodzaju uprawy powstała szkoda oraz dokonane zostanie komisyjne potwierdzenie, że szkoda została spowodowana przez przynajmniej jeden z

gatunków ptaków spośród: gęsi, łabędzi lub żurawia. Określony zostanie również szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze.

W wyniku oględzin zostanie opracowany protokół. Dyrektor oddziału terenowego KOWR w oparciu o zgromadzone dane w ww. protokole ustali wysokość rekompensaty biorąc pod uwagę w szczególności: (1) stawkę ryczałtową określoną w akcie wykonawczym do ustawy, (2) procentowy poziom zniszczeń.

Koncentracje łabędzi, gęsi lub żurawia na polach uprawnych są trudne do przewidzenia, co sprawia, że potencjalne straty od ww. grupy ptaków mogą wystąpić praktycznie na terenie całego kraju. Z tego względu w niniejszej ustawie zrezygnowano ze zróżnicowania rekompensat ze względu na miejsce występowania ww. ptaków roślinożernych.

W przypadku kormorana, z uwagi na charakter wyrządzanych szkód, konieczne jest uzależnienie wypłaty rekompensat od obszarów jego gniazdowania w okresie lęgowym i przebywania w okresie pozalęgowym. Miejsca występowania kormorana na gruntach pod stawami rybnymi w okresie lęgowym i pozalęgowym oraz liczebności tych ptaków w tych dwóch okresach będą określane przez ministra właściwego do środowiska. W przypadku populacji lęgowej zostaną zidentyfikowane znane kolonie kormorana i corocznie aktualizowana będzie informacja o liczbie par lęgowych w każdej z tych kolonii. Natomiast dla populacji pozalęgowej kormorana zostanie dokonany podział kraju na dwie grupy obejmujące regiony w zależności od szacunkowej liczebności kormoranów w tym okresie (grupa I i II obejmująca odpowiednio do 5% i co najmniej 5% populacji pozalęgowej). Corocznie odpowiednie z powiatów zostaną przydzielone do jednej z tak wyznaczonych grup i na tej podstawie zostaną dokonane obliczenia przysługujących gospodarstwom rybackim rekompensat.

W przypadku szkody wyrządzonej przez łabędzie, gęsi lub żurawia w akcie wykonawczym zostaną uszczegółowione przepisy wskazujące na tryb postępowania przy dokonywaniu oględzin i potwierdzeniu wystąpienia szkód, w tym szczegółowy zakres oględzin oraz sposób i terminy ich dokonywania, a także szczegółowy zakres protokołu.

W akcie wykonawczym zostaną określone wymagania dotyczące wniosku o przyznanie i wypłatę rekompensaty oraz termin jego złożenia, sposób ustalania wysokości rekompensaty, sposób i termin wypłaty rekompensat oraz ryczałtowe stawki rekompensat.

Dyrektor oddziału terenowego KOWR właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki będzie ustalał wysokość rekompensaty w drodze decyzji.

Poszkodowany będzie mógł odwołać się od decyzji Dyrektora terenowego KOWR do Dyrektora Generalnego KOWR, a w momencie gdy decyzja stanie się ostateczna wnieść powództwo do sądu właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki.

Ponadto w projektowanej ustawie zaproponowano zmianę ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych w zakresie art. 5 w ust. 1 poprzez dodanie pkt 20. Zmiana ta jest podyktowana formalnym rozszerzeniem zadań izb rolniczych w zakresie brania udziału w dokonywaniu oględzin i potwierdzaniu wystąpienia szkód wyrządzonych przez łabędzie, gęsi lub żurawia.

Podobnie zaproponowano zmianę ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego w zakresie art. 4 w ust. 2 poprzez dodanie pkt 14., zgodnie z którym zadania wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego rozszerzono o udział w dokonywaniu oględzin i potwierdzaniu wystąpienia szkód wyrządzonych przez łabędzie, gęsi lub żurawia.

Dodatkowo zaproponowano zmianę ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa w zakresie art. 9 w ust. 2 poprzez dodanie pkt 27. Wprowadzenie zmiany związane jest z rozszerzeniem zadań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, na podstawie której będzie mógł wykonywać zadania w zakresie realizacji przyznawania i wypłaty rekompensat za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w niniejszym projekcie ustawy.

Zaproponowano, aby projektowana ustawa weszła w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Biorąc pod uwagę trudności w oszacowaniu w szczególności ilości potencjalnych szkód wyrządzonych przez ptaki, wysokości stawki rekompensaty za te szkody, trudno jest wskazać w jakim stopniu projektowana regulacja będzie miała wpływ na budżet państwa oraz określić jednoznacznie jej wysokość, niemniej wnioskodawcy szacują, że koszty związane z wypłatą rekompensat wynikających z projektowanej ustawy nie powinny przekroczyć kwoty ok. 50 mln zł rocznie. Proponuje się aby wydatki te zostały pokryte ze środków będących w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z zadań zaplanowanych do finansowania z rezerwy celowej. Jednocześnie wejście w życie przedmiotowego projektu nie będzie miało wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 26 stycznia 2024 r.

BAS-WAPEiM-105/24

SEKRETARIAZ GŁÓWNY SEJMU
L.dz. DS.120.27.2024(1)
Data wpływu 29.01.2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Krzysztof Cieciora)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projektowana ustawa określa zasady przyznawania i wypłacania oraz sposób obliczania wysokości rekompensaty za szkody w uprawach na gruntach ornych albo na gruntach pod stawami rybnymi wyrządzane przez określone gatunki ptaków. Odpowiedzialność za takie szkody miałyby ponosić Skarb Państwa. Projekt zawiera przepisy proceduralne, wskazujące tryb dochodzenia rekompensaty, oraz ustrojowe, określające właściwość organów w sprawach o jej przyznanie i wypłatę.

Projekt zakłada zmianę ustaw: z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183), z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1354 i 1762) oraz z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1308 i 1933).

Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie 30 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Prawo Unii Europejskiej nie obejmuje przedmiotu projektu ustawy.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Przedmiot poselskiego projektu ustawy o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Ziemowit Cieślik

naczelnik wydziału

w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Sobolewski

Przemysław Sobolewski

Warszawa, 26 stycznia 2024 r.

BAS-WAPEiM-106/24

LISTOWA Z CY SZEFATG
L.dz. DS.1120.27.2024
Data wpływu 28.01.2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu
– czy poselski projekt ustawy o rekompensatach za szkody wyrządzone
przez ptaki (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Krzysztof Cieciora)
jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej**

Projektowana ustawa określa zasady przyznawania i wypłacania oraz sposób obliczania wysokości rekompensaty za szkody w uprawach na gruntach ornych albo na gruntach pod stawami rybnymi wyrządzane przez określone gatunki ptaków. Odpowiedzialność za takie szkody miałby ponosić Skarb Państwa. Projekt zawiera przepisy proceduralne, wskazujące tryb dochodzenia rekompensaty, oraz ustrojowe, określające właściwość organów w sprawach o jej przyznanie i wypłatę.

Projekt zakłada zmianę ustaw: z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183), z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1354 i 1762) oraz z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1308 i 1933).

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Poselski projekt ustawy o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Autor:

Ziemowit Cieślik

naczelnik wydziału

w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Sobolewski

Przemysław Sobolewski

KRAJOWA RADA IZB ROLNICZYCH

Adres do korespondencji:
Parzniew, ul. Przyszłości 5, 05-804 Pruszków tel. 881 939 421
e-mail: sekretariat@krir.pl
www.krir.pl

KRIR/JM/198 /2024

Warszawa, 13.02.2024 r.

Pan Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo Pana Ministra z dnia 26 stycznia 2024 r., znak: SPS-WP.020.46.6.2024, przy którym przekazano do konsultacji publicznych *poselski projekt ustawy o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki*, przekazuję następujące uwagi samorządu rolniczego.

Samorząd rolniczy wnioskuję, aby katalog ptaków, za których szkody przysługuje rekompensata, rozszerzyć przede wszystkim o krukowate, tj. kawki, gawrony, kruki i wrony, ponieważ te gatunki również powodują straty w uprawach i płodach rolnych. Ptaki, osiadając na uprawianych gruntach wydziobują zasiane ziarno, bądź karmią się młodymi roślinami, co wiąże się z potrzebą przesiewania plantacji. Ponadto w uprawach sadowniczych i jagodowych, takie gatunki ptaków jak szpak zwyczajny, szpak szary, szpak jednobarwny, koś, drozd śpiewak powodują szkody, które należałoby ująć w rekompensatach.

Uważamy, że powinny być również szkody w płodach rolnych. Ptactwo żerując na siłosach lub balotach z kiszonką dziurawi folię, co powoduje gnicie paszy.

W art. 4 ust. 1 wskazano, że wniosek o przyznanie i wypłatę rekompensaty składa się do dyrektora oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa właściwego ze względu na wystąpienie szkód. W ust. 2 informuje się również, że wniosek może zostać złożony w wojewódzkim ośrodku doradztwa rolniczego. Zdaniem samorządu rolniczego należałoby wprowadzić możliwość składania takich wniosków do jednej instytucji, która będzie przyjmowała wnioski i wypłacała odszkodowanie. W tej chwili w sprawie szkód powodowanych przez bobry i wilki wnioski składa się do RDOŚ, w sprawie łosi do Urzędu Marszałkowskiego, a wniosek za szkody powodowane przez ptactwo do KOWR. Obecnie rolnicy po stwierdzeniu szkody nie wiedzą do jakiej instytucji mają złożyć wniosek, co powoduje chaos i wydłużenie całej procedury. Wnioskuję się o ujednolicenie ścieżki składania wniosków o odszkodowanie oraz wprowadzenie jednego podmiotu, który będzie odpowiadał

SEKRETARIAT ZASTĘPCY SZEFA KRS
L. dz. 15.02.2024
Data wpływu 15.02.2024

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. SPS-WP.020.46.10.2024
Data wpływu 16.02.2024 r.

za przyjmowanie wniosków i wypłatę odszkodowań w sprawie szkód powodowanych przez zwierzęta chronione.

Przepis art. 5 ust. 2 pkt 2 stanowi, iż w skład zespołu do dokonywania oględzin i potwierdzenia wystąpienia szkód wchodzi jeden przedstawiciel izby rolniczej właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód. Projekt ustawy nie przewiduje żadnego sposobu wynagrodzenia za udział w pracach zespołu dla przedstawiciela izby rolniczej, które stanowiłoby rekompensatę za czas poświęcony na szacowanie szkód oraz zwrot kosztów dojazdu. Wydaje się, że konieczny jest zapis w przypadku nieobecności członka zespołu nie wstrzymuje się oględzin. Wymagana jest również odpowiednia alokacja środków finansowych na obsługę administracyjną instytucji szacujących szkody.

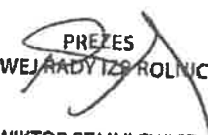
W projekcie nie określono również, czy jest możliwość szacowania kilka razy w danej uprawie oraz nie wskazano terminu, w jakim ma się pojawić komisja szacująca po zgłoszeniu szkody. Straty w uprawach powodowane są przez dłuższy czas, np. w kukurydzy przez około 3 tygodnie, a w sadach i roślinach jagodowych podziobane owoce osypują się na ziemię, dlatego należałoby wskazać w przepisach termin szacowania.

Wiele kontrowersji budzą proponowane przepisy art. 6, które łączą wysokość rekompensaty za szkody z zabezpieczeniem upraw i stawów przed ich wyrządzeniem.. Obecnie każde zabezpieczenie upraw i stawów przed ptakami prawnie chronionymi jest obciążone potrzebą uzyskania zgody RDOŚ. Odstraszanie ptaków, na które RDOŚ wydaje zgodę, nie jest skuteczne, ponieważ ptaki są często przyzwyczajone do obecności huku, a nawet obecności człowieka. Ptaki płoszone często wracają i osiadają na po chwili uprawie. Rolnik nie jest w stanie skutecznie chronić swoich upraw ze względu na obowiązujące przepisy, poziom ochrony gatunków ptaków oraz ich liczebność.

W projektowanym art. 7 przewidziano delegacje ustawowe dla właściwych ministrów do wydania aktów wykonawczych. Rekompensaty mogą tylko częściowo pokrywać szkody poniesione przez rolników, ponieważ będzie to uzależnione m.in. od „dbałości o finanse publiczne”, natomiast oszacowane straty w uprawach powinny być w całości pokryte przez rekompensaty.

Przedstawiając powyższe,

Pozostaję z poważaniem

PREZES
KRAJOWEJ RADY IZB ROLNICZYCH
WIKTOR SZMULEWICZ

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH**
Miroslaw Wróblewski

Warszawa, 19.02.2024 r.

sygn. DOL.401.27.2024.AM

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L.dz. DS.1804.25.2024

Data wpływu 21.02.2024

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa

Kancelarii Sejmu RP

ul. Wiejska 4/6/8

00-489 Warszawa

ePUAP: /KSRP/SkrytkaESP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 26 stycznia 2024 r. (znak: SPS-WP.020.46.6.2024) uprzejmie informuję, że organ nadzorczy z punktu widzenia przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.), dalej: rozporządzenie 2016/679, zgłasza następujące uwagi w odniesieniu do poselskiego projektu ustawy o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki, dalej jako: projekt ustawy.

Użyte przez projektodawcę w art. 4 ust. 4 projektu ustawy¹ sformułowanie „co najmniej” w odniesieniu do elementów, które ma zawierać wniosek o rekompensatę niedostatecznie – zdaniem Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych – realizuje

¹ „Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera co najmniej: 1) imię i nazwisko, adres albo nazwę, siedzibę i adres poszkodowanego, a także jego numer telefonu; (...)”

L.dz. SPS-WP.020.46.6.2024
Data wpływu 21.02.2024

zasadę przejrzystości zawartą w art. 5 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2016/679².

Opiniowany przepis powinien być sformułowany w sposób niebudzący wątpliwości co do zamkniętego katalogu danych osobowych, których może żądać od wnioskodawcy organ rozpatrujący wniosek. Ponadto, odnosząc się do wymogu podania przez wnioskodawcę numeru telefonu, należy zauważyć, że jego posiadanie nie jest w prawie polskim obowiązkowe. Należałoby zatem doprecyzować treść art. 4 ust. 4 pkt 1 poprzez wskazanie że dane w zakresie numeru telefonu są podawane fakultatywnie.

Uwzględnienie powyższych uwag organu nadzorczego, mających charakter wskazówek eksperckich, niewątpliwie przyczyniłoby się do stworzenia regulacji zgodnych z przepisami Konstytucji RP oraz ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

Z wyrazami szacunku,
Mirośław Wróblewski
Prezes Urzędu
Ochrony Danych Osobowych

/-dokument w postaci elektronicznej
podpisany kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/

² Art. 5 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2016/679 stanowi, że: „Dane osobowe muszą być: (...) przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą ("zgodność z prawem, rzetelność i przejrzystość") (...)”.

Warszawa, dnia 6 lutego 2024 r.

BAS-WAP/WASIE/WAZSP-92/24

Pan Minister
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Ocena Skutków Regulacji
zawartej w poselskim projekcie ustawy o rekompensatach za szkody
wyrażone przez ptaki (przed nadaniem numeru druku ¹)

I. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt ustawy ma na celu uregulowanie zasad i trybu przyznawania, wypłacania oraz obliczania wysokości rekompensaty za szkody wyrządzone przez określone gatunki ptaków (gęsi, łabędzie, żurawie, kormorany), a także uregulowanie odpowiedzialności Skarbu Państwa za te szkody. Projektem ustawy zmienia się ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych², ustawę z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego³ oraz ustawę z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa⁴. Jak wynika z uzasadnienia do projektu ustawy, jej celem jest umożliwienie wypłaty rekompensaty ze środków budżetu państwa za szkody wyrządzone przez ptaki roślinożerne – a zatem takie, które: „w największym stopniu dokonują szkód na gruntach ornych w zasiewach kukurydzy, zbóż ozimych i jarych, rzepaku i innych oraz w obsadzie stawów rybnych”. W treści

¹ Projekt ustawy znajduje się w wykazie projektów wniesionych, którym nie został nadany jeszcze numer druku sejmowego. Numer w wykazie: SH-020-44/24. Przedstawiciel wnioskodawcy: p. K. Cieciora.

² T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 183.

³ T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1354, 1762.

⁴ T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1308, 1933.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SB-WP.020.46.9-2024

Data wpływu 09.02.24

uzasadnienia wskazano również, że problemem są dotknięte także gospodarstwa rybne w związku z intensywnym wyzerowywaniem ryb przez kormorany. W ocenie projektodawcy ustawa zapewni skuteczną ochronę funkcjonowania gospodarstw rolnych i rybnych.

Wskazany przez autorów projektu ustawy problem jest sygnalizowany przez środowiska rolników⁵ i w literaturze⁶. Zwracał również na niego uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich, który w piśmie z 12 października 2018 r. (V.7202.13.2018.GH)⁷ powołał się na przykład szkód wyrządzanych przez żurawie. Według RPO Rada Ministrów powinna określić także inne gatunki zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa.

Warto też zauważyć, że 26 lutego 2021 r. wpłynął do Sejmu projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody, której celem była nowelizacja ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁸, w ten sposób, aby Skarb Państwa odpowiadał za szkody wyrządzone przez:

"Kormorany – w uprawach rolnych i stawach hodowlanych;

Żurawie – w uprawach rolnych i stawach hodowlanych;

Dzikie gęsi – w uprawach rolnych i stawach hodowlanych;

Łabędzie – w uprawach rolnych i stawach hodowlanych;

Krukowate – w uprawach rolnych i stawach hodowlanych."

Komisje: Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa oraz Rolnictwa i Rozwoju Wsi po przeprowadzeniu pierwszego czytania oraz rozpatrzeniu projektu ustawy na posiedzeniach w dniach: 5 października 2022 r. i 7 lipca 2023 r. wniosły o odrzucenie projektu ustawy druk nr 2177⁹.

⁵ Zob. np. <https://www.tygodnik-rolniczy.pl/prawo/szkody-lowieckie/odszkodowania-za-szkody-wyrzadzane-przez-ptaki-rolnicy-ich-nie-dostana-przez-politykow-2453410>; <https://serwisy.gazetaprawna.pl/rolnictwo/artykuly/8562572,rolnik-rybak-odszkodowania-za-straty-spowodowane-przez-ptaki-chronione.html>. Zob. też Odpowiedź na interpelację nr 30953 w sprawie odszkodowań za szkody wyrządzone w uprawach rolnych przez dzikie ptactwo, <https://orka2.sejm.gov.pl/INT7.nsf/main/6B3E508E> oraz pismo Ministerstwa Środowiska z 19 sierpnia 2020 r., http://www.sir-katowice.pl/images/grupy_tematyczne/szkody/20200831105305155.pdf.

⁶ K. Piernik-Wierzbowska, *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta wolno żyjące w świetle obowiązujących regulacji prawnych i orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego*, Przegląd Prawa Ochrony Środowiska 2013, nr 3, s. 78 i n.

⁷ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/odszkodowania-dla-rolnikow-takze-za-szkody-wyrzadzane-przez-zurawie-wydry-czy-%C5%82asice>.

⁸ T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, 1688, 1890.

⁹ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2177>.

Obecnie zgodnie z art. 126 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez:

- 1) żubry – w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie leśnym;
- 2) wilki – w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 3) rysie – w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 4) niedźwiedzie – w pasiekach, w pogłowie zwierząt gospodarskich oraz w uprawach rolnych;
- 5) bobry – w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim¹⁰.

Ogłędzin i szacowania szkód, wyrządzonych przez powyższe gatunki zwierząt, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku. Właściciele lub użytkownicy gospodarstw rolnych i leśnych mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego – z dyrektorem tego parku, w zakresie sposobów zabezpieczania upraw i płodów rolnych, lasów oraz zwierząt gospodarskich przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta (art. 126 ust. 3 i 4 ustawy o ochronie przyrody¹¹).

Zgodnie z art. 126 ust. 12 ustawy o ochronie przyrody Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, inne niż wymienione w ust. 1 gatunki zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa, kierując się

¹⁰ Obecnie w literaturze wyróżnia się trzy grupy dzikich zwierząt za które ponosi się odpowiedzialność: „a) zwierzęta objęte ochroną gatunkową, wymienione w art. 126 ust. 1 u.o.p. lub w wydany na podstawie art. 126 ust. 12 u.o.p. rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie gatunków zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa – kategoria ta została precyzyjnie określona i należą do niej: żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie, bobry oraz ewentualnie gatunki wskazane w rozporządzeniu wydany przez Radę Ministrów na podstawie art. 126 ust. 12 u.o.p.; b) zwierzęta łowne występujące w parkach narodowych, strefach ochronnych zwierząt łownych oraz rezerwatach przyrody – kategoria ta nie obejmuje wszystkich gatunków zwierząt łownych, ale jedynie te wymienione w art. 46 ust. 1 pr. łow.; ustawodawca w tym zakresie odesłał bowiem do postanowień właśnie tego aktu prawnego; do grupy tej należą: dziki, łosie, jelenie, daniel, sarny; c) pozostałe gatunki objęte ochroną gatunkową – kategoria ta nie została określona w sposób bezpośredni w żadnym przepisie prawa; można ją jednak wyodrębnić na zasadzie definicji negatywnej, gdyż należą do niej wszystkie gatunki objęte ochroną, niewymienione w lit. a i b. Tak K. Gruszecki [w:] *Ustawa o ochronie przyrody. Komentarz*, wyd. V, Warszawa 2021, art. 126.

¹¹ W odniesieniu do art. 126 ust. 1 i 4 ustawy o ochronie przyrody wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 28 września 2015 r., K 20/14, OTK Seria A 2015 nr 8, poz. 123. Zob. też wyrok z 21 lipca 2014 r., K 36/13, OTK Seria A 2014 nr 7, poz. 75, gdzie wskazano m.in., że: „nie każda szkoda wyrządzona przez gatunek chroniony podlegać ma automatycznemu wyrównaniu przez Skarb Państwa. Trybunał Konstytucyjny stanowczo podkreśla, że konieczne jest stworzenie ustawowego mechanizmu, dzięki któremu w sposób systemowy można byłoby zapobiegać wyrządzaniu szkód przez dzikie zwierzęta poddane specjalnej ochronie gatunkowej. Konieczny jest system prewencyjnego współdziałania właścicieli zagrożonej nieruchomości z właściwymi organami władzy publicznej.”

potrzebą utrzymania ochrony gatunkowej zwierząt zagrożonych wyginieciem i wyrządzających szkody w gospodarce człowieka.

Ptaki objęte ochroną gatunkową (np. żurawie, kormorany) nie figurują na liście gatunków wymienionych w art. 126 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, a więc za szkody wyrządzone przez którykolwiek gatunek ptaka objętego ochroną gatunkową nie przysługuje ustawowe odszkodowanie od Skarbu Państwa. Podaje się, że drogą do uzyskania odszkodowania za powstałe w wyniku żerowania ptaków szkody może być powództwo cywilne¹².

Wskazuje się też, że w przypadku szkód np. wyrządzanych przez ptaki w stawach hodowlanych obecnie, właściciele stawów hodowlanych mają możliwość zarówno płoszenia, jak i odstrzału na podstawie decyzji regionalnego dyrektora ochrony środowiska wydawanej na wniosek złożony trybie art. 56 ustawy o ochronie przyrody¹³.

Szkody łowieckie reguluje natomiast art. 9 ustawy Prawo łowieckie, odnoszący się min. do przebiegu oględzin, protokołu z oględzin; zastrzeżeń do protokołu, szacowania szkody, odwołania od decyzji, okoliczności wyłączających odpowiedzialność za szkody itp.

II. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Artykuł 1 projektu ustawy wskazuje, że ustawa reguluje zasady i tryb przyznawania, wypłacania oraz sposób obliczania wysokości rekompensaty za szkody wyrządzone przez określone gatunki ptaków. Zgodnie z projektowanym art. 2 za

¹² Zob. odpowiedź Ministerstwa Klimatu i Środowiska z 5 stycznia 2022 r., <http://www.krir.pl/2014-01-03-03-24-03/pozostale/7499-resort-klimatu-w-sprawie-uregulowania-wypłat-odszkodowan-za-szkody-powodowane-przez-ptaki>. Zob. też <https://archiwum.podr.pl/wp-content/uploads/2014/11/5-%C5%BBurawie-g%C4%99si-lisy-wydry-kormorany-i-pozosta%C5%82e-zwierz%C4%99ta-niewymienione-w-ustawach-o-ochronie-przyrody-i-prawo-%C5%82owieckie-jak-uzyska%C4%87-odszkodowa.pdf>. Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2017 r., III CSK 41/16, LEX nr 2210411. Por. art. 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1082.), który stanowi, że zwierzęta łowne w stanie wolnym, jako dobro ogólnonarodowe, stanowią własność Skarbu Państwa. Por. też art. 46 i 50 tej ustawy. Przepisy odszkodowawcze przewidziane w ustawie Prawo łowieckie, dotyczące szkód łowieckich, mają charakter *lex specialis* wobec przepisów KC (Kodeksu cywilnego), dlatego m.in. art. 431 KC nie ma zastosowania do zwierząt żyjących w stanie wolnym. Tak np. wyrok Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2008 r., V CSK 310/08, LEX nr 484695.

¹³ Zob. odpowiedź Ministerstwa Klimatu i Środowiska z 5 stycznia 2022 r., <http://www.krir.pl/2014-01-03-03-24-03/pozostale/7499-resort-klimatu-w-sprawie-uregulowania-wypłat-odszkodowan-za-szkody-powodowane-przez-ptaki>.

wskazane szkody odpowiada Skarb Państwa. W art. 3 projektowanej ustawy wskazano, że o przyznanie i wypłatę rekompensaty może ubiegać się posiadacz gruntów rolnych (poszkodowany), w tym gruntów pod stawami rybnymi, na terenie których wystąpiły szkody. Zgodnie z art. 4 projektu ustawy poszkodowany składa wniosek do dyrektora oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR). Przepis reguluje również sposób składania wniosku oraz jego treść. Jak wynika z art. 5 projektu ustawy w dalszej kolejności powołuje się zespół do dokonania oględzin i potwierdzenia wystąpienia szkód. W skład zespołu wchodzi przedstawiciel wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego, przedstawiciel izby rolniczej i poszkodowany. Jak podkreślono w uzasadnieniu do projektu ustawy, udział ekspertów umożliwi określenie, w którym stadium rozwojowym danego rodzaju uprawy powstała szkoda. Przepis precyzuje również co ustala się podczas oględzin, a także ustanawia wymóg sporządzenia protokołu. Zgodnie z art. 6 projektu ustawy dyrektor oddziału terenowego KOWR właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód wyrządzonych przez ptaki ustala wysokość rekompensaty za te szkody w drodze decyzji. Wysokość rekompensaty ustala się jako iloczyn obszaru uprawy oraz stawki rekompensaty – w odniesieniu do ptaków wymienionych w art. 1 pkt 1 lit a, a z uwzględnieniem miejsca występowania ptaków w okresie lęgowym i pozalęgowym oraz ich liczebności w tych okresach, powierzchni gruntów pod stawami oraz stawki rekompensaty – w odniesieniu do paktów wymienionych w art. 1 pkt 1 lit b¹⁴. Z art. 6 ust. 7 projektu ustawy wynika, że poszkodowany, który odmówił podpisania protokołu, może złożyć odwołanie i „wnieść powództwo do sądu właściwego”. Kolejna projektowana regulacja uprawnia ministra właściwego do spraw rolnictwa do wydania rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska i ministrem właściwym do spraw rybołówstwa.

Projektowane art. 8-10 ustawy wprowadzają zmiany w ustawach: o izbach rolniczych, o jednostkach doradztwa rolniczego i o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, w zakresie w jakim wymienione tam podmioty biorą udział w dokonywaniu oględzin i potwierdzają wystąpienie szkód oraz przyznają i wypłacają rekompensaty

¹⁴ W odniesieniu do łabędzi, gęsi i żurawi szkody mogą wystąpić na terenie całego państwa, stąd zrezygnowano z różnicowania rekompensaty z uwagi na miejsce występowania ptaków. Inaczej jednak w odniesieniu do kormorana, gdzie uzależniono wypłatę rekompensaty od obszarów jego gniazdowania w okresie lęgowym i przybywania w okresie poza lęgowym.

za szkody. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy zmiana tych ustaw wynika m.in. z rozszerzenia katalogu zadań izb rolniczych i wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego.

Projektowany art. 6 ust. 7 może budzić zastrzeżenia, w zakresie w jakim umożliwia złożenie odwołania i „wniesienia powództwa” jedynie w sytuacji odmowy podpisania protokołu. Ponadto trzeba zauważyć, że KPC posługuje się sformułowaniem „wytacza powództwo” (zob. np. art. 27 KPC) oraz „wnosi pozew” (zob. np. art. 57 KPC), a nie jak w projekcie ustawy „wnosi powództwo”.

Zarówno ustawa o ochronie przyrody (art. 126 ust. 6), jak i ustawa Prawo łowieckie (art. 48) zawierają regulacje określające sytuacje, w których odszkodowanie nie przysługuje. Takich regulacji nie zawiera przedłożony projekt ustawy.

W literaturze wskazuje się, że problem, jaki stwarza w gospodarce np. kormoran, dotyczy nie tylko Polski, ale również innych państw Unii Europejskiej i w tym zakresie działania muszą być kompleksowe oraz spójne¹⁵. Z tego też powodu istotne wydaje się przesądzenie, w którym akcie prawnym powinny znaleźć się regulacje dotyczące odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez gęsi, łabędzie, żurawie, kormorany.

III. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W wielu państwach stosuje się wypłaty rekompensat za szkody w rolnictwie powodowane przez zwierzęta dzikie¹⁶. Z reguły system odszkodowań dotyczy strat powodowanych przez gatunki chronione i aby uzyskać odszkodowanie rolnicy muszą wykazać, że zastosowali środki zapobiegawcze. Często kwestie odszkodowań regulowane są na poziomie regionów. W Republice Czeskiej wśród gatunków ptaków chronionych największe szkody w hodowli ryb powodują kormorany i tylko te szkody objęte są odszkodowaniami. W Niderlandach za szkody wyrządzane przez chronione, rodzime gatunki zwierząt rolnikom przysługuje odszkodowanie, a szczegółowe zasady

¹⁵ D. Zalewski, B. Markuszewski, M. Wójcik, *Szkody w gospodarce wyrządzane przez dzikie zwierzęta*, Olsztyn 2020, s. 19. Autorzy przedstawiają też metody szacowania szkód.

¹⁶ Na podstawie opinii BAS-WASiE-1987/22: „Uregulowania prawne dotyczące obowiązku odszkodowawczego państwa za szkody wyrządzone przez ptactwo chronione w rolnictwie i hodowli ryb na przykładzie wybranych państw: Czech, Francji, Hiszpanii, Niderlandów, Niemiec, Słowacji oraz Węgier”.

jego przyznawania ustalane są na szczeblu regionalnym (prowincji); w Niemczech odszkodowania za szkody powodowane przez gatunki chronione w rolnictwie i hodowli ryb leżą w gestii poszczególnych krajów związkowych; niektóre z nich uznają odpowiedzialność za szkody wyrządzane przez ptaki chronione¹⁷. W Hiszpanii przyznawanie odszkodowań regulowane jest na poziomie regionów (wspólnot autonomicznych) i dotyczy szkód w rolnictwie i inwentarzu spowodowanych przez chronione gatunki zwierząt; we Francji państwo nie ponosi odpowiedzialności za szkody poniesione przez rolników lub hodowców ryb powodowane przez ptaki i w przepisach ogólnych nie przewiduje się możliwości ubiegania się o odszkodowanie, natomiast uprawnienia do kompensacji rolnikom poniesionych strat i wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzane przez gatunki chronione posiadają władze regionalne. W Słowacji nie wypłaca się odszkodowań za straty spowodowane przez ptaki, zezwala się na płoszenie i odstrzał; na Węgrzech minimalizowanie szkód w rolnictwie powodowanych przez gatunki chronione opiera się przede wszystkim na zapobieganiu szkodom przez płoszenie i odstraszanie, a odszkodowanie jest przyznawane tylko wtedy, gdy organ ochrony środowiska nie wyraził zgody na te działania.

IV. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Akt będzie oddziaływał na:

- właścicieli gruntów rolnych, również pod stawami rybnymi, na których występują szkody powodowane przez ptaki gatunków wymienionych w ustawie¹⁸,
- oddziały terenowe Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa,
- Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego,
- Izby Rolnicze,
- Ministra właściwego do spraw środowiska,
- Ministra właściwego do spraw rolnictwa,
- Ministra właściwego do spraw rybołówstwa.

¹⁷ Np. Saksonia, Brandenburgia.

¹⁸ Gęś krótkodzioba (*Anser brachyrhynchus*), Gęś Gęgawa (*Anser anser*), Gęś zbożowa (*Anser fabalis*), Gęś białoczelna (*Anser albifrons*), Gęś tundrowa (*Anser serrirostris*), Gęś mała (*Anser erythropus*), Łabędź niemy (*Cygnus olor*), Łabędź czarnodzioby (*Cygnus columbianus*), Łabędź krzykliwy (*Cygnus cygnus*), Żuraw (*Grus grus*), Kormoran (*Phalacrocorax carbo*).

V. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy nie był poddany konsultacjom społecznym.

VI. Wpływ na sektor finansów publicznych

Rekompensaty za szkody wyrządzone przez ptaki gatunków wymienionych w art. 1 projektu będą wypłacane z budżetu państwa. Wnioskodawcy nie zaproponowali w projekcie sposobu ustalania wysokości rekompensat, nie przytoczyli również danych liczbowych dotyczących wielkości szkód powodowanych przez te ptaki w Polsce, potwierdzających wyliczenie konkretnej kwoty w uzasadnieniu do projektu. Wnioskodawcy szacują, że koszty związane z wypłatą rekompensat nie przekroczą 50 mln zł rocznie, a wejście w życie zaproponowanej ustawy nie będzie miało wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Oszacowanie skutków finansowych wejścia w życie projektu nie jest łatwe ze względu na brak zintegrowanego systemu ewidencjonowania szkód wyrządzanych przez dzikie zwierzęta w całym kraju i nieewidencjonowania strat, za które nikt nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej oraz brak ogólnodostępnej bazy danych dotyczącej takich szkód. Jednak koszty wymienione przez projektodawców wydają się być niedoszacowane, gdyż same realne straty ekonomiczne w ichtiofaunie powodowane tylko przez kormorana czarnego były oceniane na nawet ok. 60 mln zł rocznie w momencie, gdy liczebność tego ptaka wynosiła ok. 27 tys. par lęgowych (obecnie jest to nie mniej niż 29 tys. par)¹⁹. Należy również zauważyć, że poza stratami powodowanymi przez populacje ptaków gniazdujących w Polsce, w różnych latach może być różna skala szkód powodowanych przez gatunki migrujące i odpoczywające podczas wędrówek sezonowych przebiegających przez teren naszego kraju.

¹⁹ P. Hliwa i in. „Wpływ kormorana czarnego (*Phalacrocorax carbo* L.) na racjonalną gospodarkę rybacko-wędkarską” (opracowanie pod redakcją Dariusza Zalewskiego „Straty i szkody wyrządzone przez dzikie zwierzęta w gospodarce rolnej, leśnej i rybackiej”, Olsztyn 2018) <https://www1.up.poznan.pl/splowiec/wp-content/uploads/2019/10/Straty-i-szkody-UWM.pdf>

VII. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Projektowana zmiana będzie miała pozytywny wpływ na kondycję finansową i konkurencyjność producentów rolnych, którzy ponoszą szkody powodowane przez ptaki w uprawach lub hodowli ryb. Przyznanie rekompensat za te szkody zwiększy przychód z produkcji rolnej, który jest pomniejszany przez straty powodowane żerowaniem łabędzi, gęsi, żurawi oraz kormoranów.

VIII. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Nie dotyczy.

IX. Wpływ na rynek pracy

Projektowana zmiana może pozytywnie wpłynąć na rynek pracy. Wypłata rekompensat pozwoli producentom rolnym, których dochody były zmniejszane przez straty powodowane żerowaniem ptaków, na zwiększenie wydatków, w tym na zatrudnienie pracowników w gospodarstwie. Skala wpływu na rynek pracy będzie zależna od sposobu naliczania rekompensat.

X. Wpływ na pozostałe obszary

Przyjęcie projektu może przyczynić się do zwiększenia akceptacji zwierząt wolno żyjących oraz przestrzegania przepisów dotyczących gatunków objętych ochroną prawną. Wypłata rekompensat pozwalająca na zmniejszenie lub całkowite wyrównywanie strat powodowanych przez żerowanie ptaków wymienionych w projekcie, w większości gatunków chronionych, powinna pozytywnie wpłynąć na postrzeganie ptaków, które obecnie traktowane są przez rolników przede wszystkim jako szkodniki niszczące uprawy oraz wyjadające ryby hodowlane. Sposób naliczania rekompensat, ich ostateczna wysokość i sposób ich wypłacania będzie miał największy wpływ na możliwość zmian w tym zakresie.

XI. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Zgodnie z art. 11 projektu ustawy ma ona wejść w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

XII. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

W przypadku projektu ustawy nie przewidziano ewaluacji.

XIII. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Poza listą posłów klubu parlamentarnego PIS popierających projekt ustawy, do dokumentu nie dołączono załączników.

Autorzy:

dr Daniela Wybrańczyk (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII)
ekspert ds. legislacji w Biurze Analiz Sejmowych

dr Dorota Ogryczak (pkt III, IV, VI, VII, IX, X)
specjalista ds. systemu gospodarczego w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Przemysław Sobolewski

Deskryptory bazy REX: ocena skutków regulacji, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, szkoda, rekompensata, rybołówstwo, ptaki
Weryfikacja: A. Tomaszewska (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII), O. Olkowska (pkt III, IV, VI, VII, IX, X).

Warszawa, 14 marca 2024 r.

Krzysztof Cieciora
Posel na Sejm RP
Klubu Parlamentarnego
Prawo i Sprawiedliwość

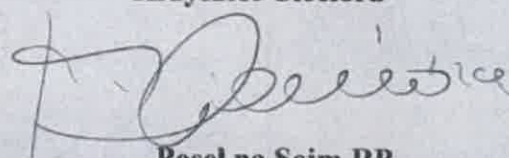

Pan
Szymon Holownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Jako reprezentant wnioskodawców w pracach nad *projektem ustawy o rekompensatach za szkody wyrządzone przez ptaki* informuję Pana Marszałka, że przedmiotowy projekt ustawy wywołuje pozytywny wpływ na mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców poprzez możliwość uzyskania rekompensaty za potencjalne szkody wyrządzone przez ptaki.

Proponowane w projekcie ustawy rozwiązania są w ocenie wnioskodawców zgodne z ustawą z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 221).

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. SPS-NP.020.46.13.2024
Data wpływu 15.03.2024

Krzysztof Cieciora

Posel na Sejm RP